

Kohti metatietovisiota: projektien tavoitteista ja tuloksista

Yleisten kirjastojen neuvosto 23.4.2026

Kaisa Hypén, Turun kaupunginkirjasto

Linkitetty kirjastodata muuttaa kirjastoaineistojen kuvailutyön ja mahdollistaa metatietokokonaisuuden uudelleenajattelun ja organisoinnin kansallisella tasolla.

Se tukee ”suuntausta keskitettyihin kuvailuratkaisuihin / metatietovarantoihin ja hajautettuun tuotantoprosessiin”

Matias Frosterus ja Marja-Liisa Seppälä, *Linkitetty data kirjastoissa* -seminaari 23.3.2022

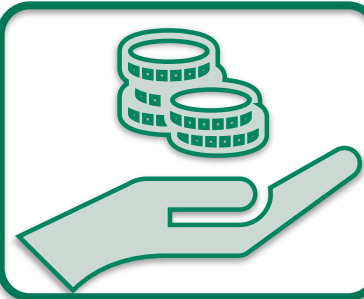

Muutos ja yleiset kirjastot

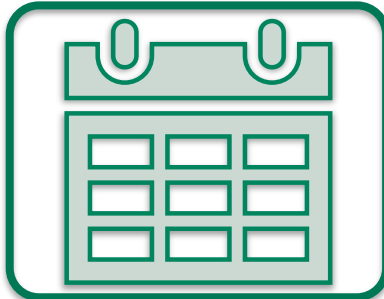
- 2020-luvun alussa Kansalliskirjaston näkemys oli, että uuteen tietomalliin siirrytään vuonna 2025 → perustettiin **Kohti metatietovisiota** -projekti valmistelemaan muutosta yleisten kirjastojen osalta
  - Toimeksiantaja Yleisten kirjastojen neuvosto
  - Rahoittaja opetus- ja kulttuuriministeriö
  - Organisoija Turun kaupunginkirjasto
  - Asiantuntijaryhmänä YKN:n nimittämä [Metatietoryhmä](#)

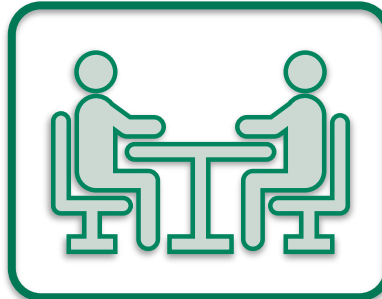
Projekteista pähkinänkuoressa

Turun kaupunginkirjasto sai okm:ltä rahoituksen ensin selvitysprojektiin, sitten jatkoprojektiin

Projektit toteutuivat 1.4.2022-30.4.2023 selvitysprojekti ja 1.5.2022-31.12.2024/2025 jatkoprojekti

Molempien projektien ohjausryhmä

- Rebekka Pilppula, Nina Hyvönen, Jouni Pääkkölä, Niina Salmenkangas, Matti Sarmela

Projektin vaiheista on tiedotettu YKN:lle

17.11.2021,
28.4.2022,
16.11.2022,
26.4.2023,
8.11.2023,
25.4.2024,
23.4.2026

[Linkki selvitysvaiheen loppuraporttiin](#)

Jatkoprojektin loppuraportti laadinnassa

Selvitysprojekti 2022-23

Keskeisiä tuloksia

- Keskustelut tietokantaa ylläpitävien kirjastojen ja kimppojen sekä sidosryhmien kanssa
- Ruotsin kuvailun infrastruktuuriin tutustuminen: Libris XL / Kungliga Biblioteket, yleisten kirjastojen näkemyksiä, aineistotoimittajan roolista (Adlibris)
- Kuvailun nykytilan ja nykyisten metatietovirtojen kuvaus, tavoitetilan määrittely ja skenaarioiden luonnostelu

”...parhaat osaajat [--] keskitetysti, järjestelmäriippumattomalla mallilla...”

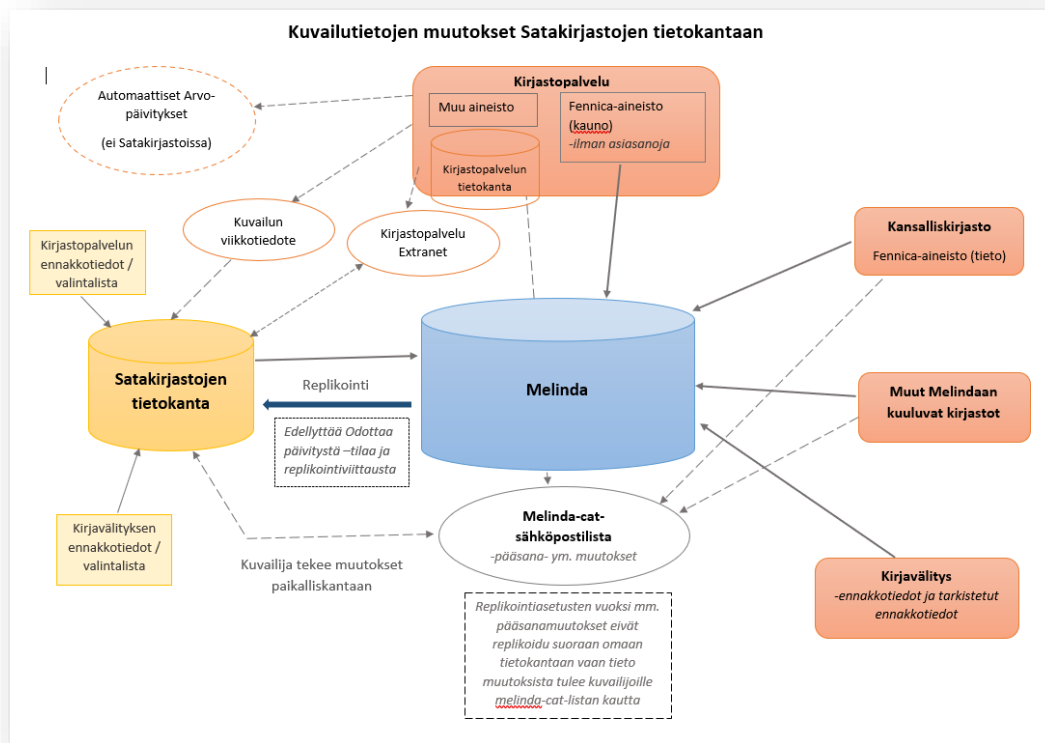
- Yleisten kirjastojen tahtotila kirjattiin [YKN:n kokouksessa 16.11.2022](#) Lahdessa:
  - ”Todettiin, että tärkeää olisi, että parhaat osaajat tekisivät kuvailua, keskitetysti, järjestelmäriippumattomalla mallilla. [--] Neuvosto suosittaa, että Turku jatkaa jatkohankkeen suunnittelua ja kirjastojärjestelmästä riippumattoman mallin selvittämistä.”
- Muna vai kana eli milloin on oikea aika varautua muutokseen?

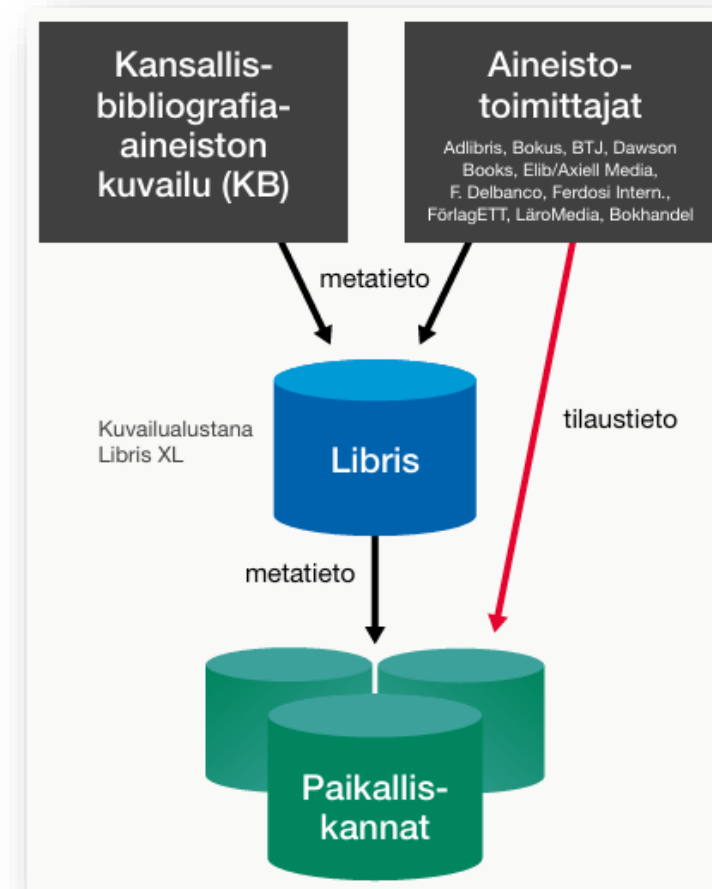
Tavoitteena kokonaisuuden ja metatietovirtojen selkiyttäminen

Esimerkki tavoitetilasta
Ruotsissa toteutettu malli

Nykytila

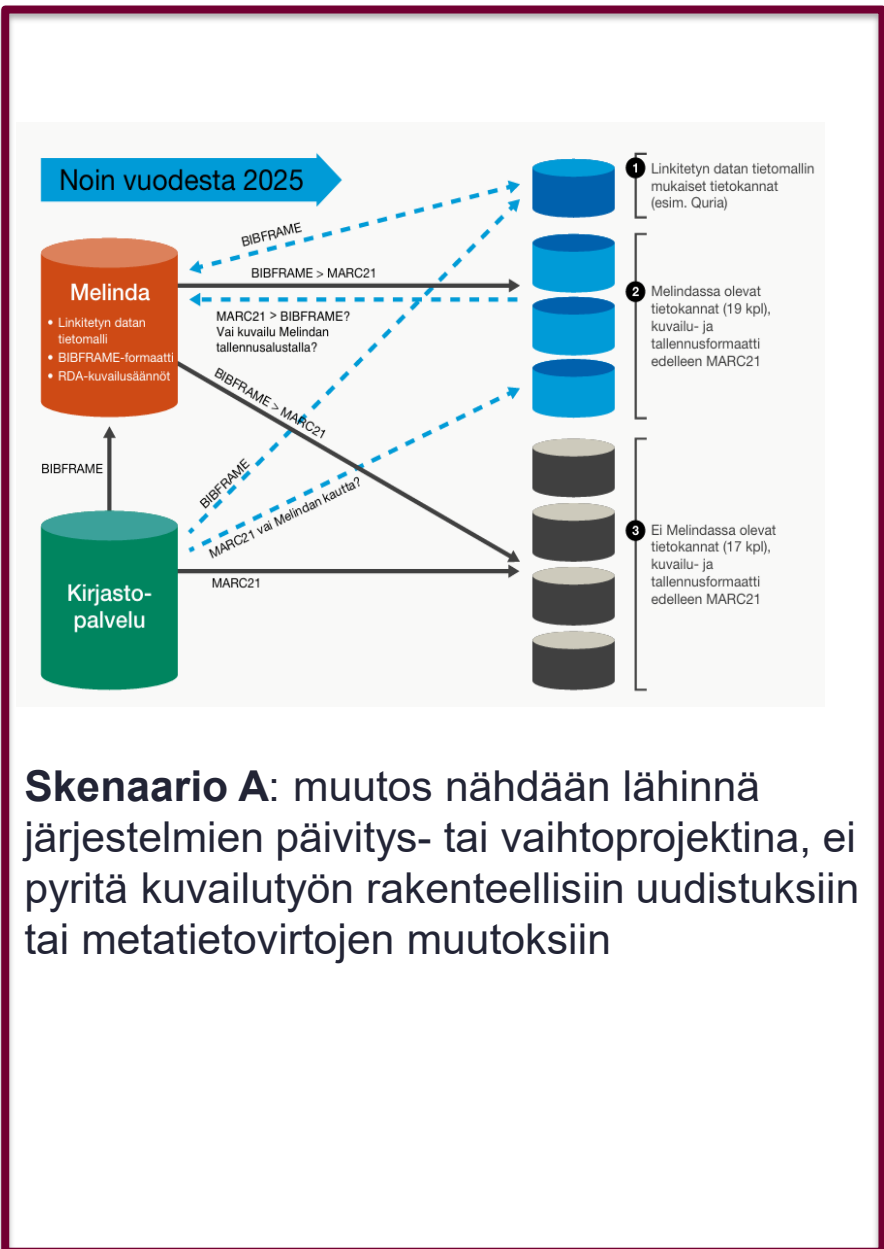

Metatietovirrat Aurora-kirjastossa, esimerkkinä Satakirjastot, graafi Leena Vainikainen

Selvitysprojektissa laadittu kaavio Ruotsissa käytössä olevasta toimintamallista, [projektin loppuraportti](#)

Kolme skenaariota muutokseen varautumisesta

Jatkoprojekti 2023-25

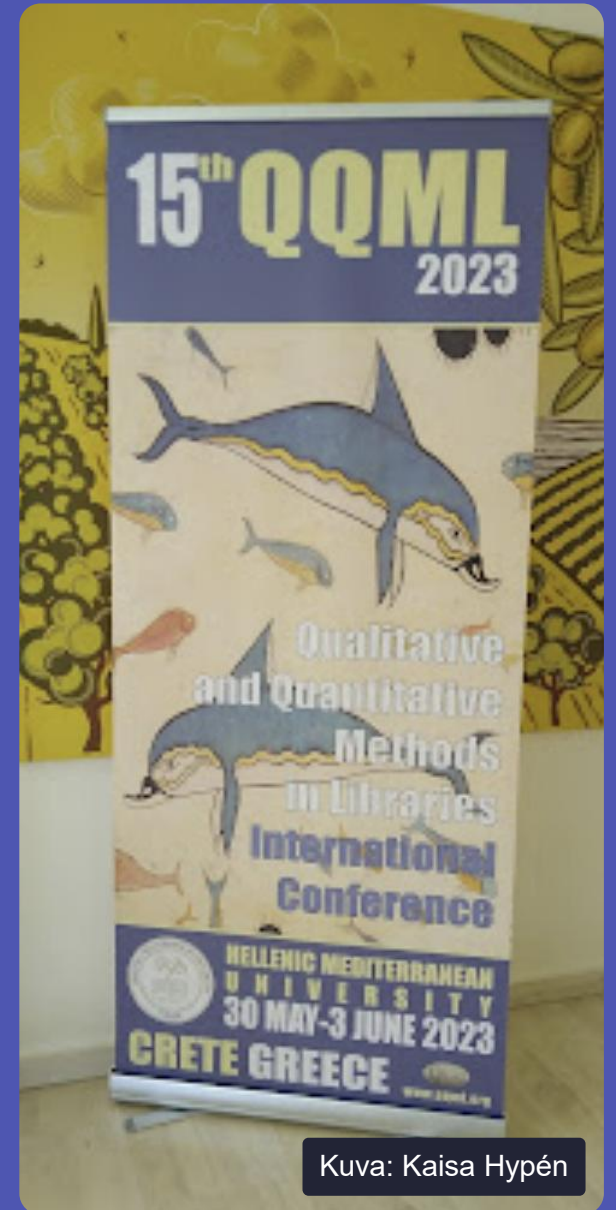

Projektin keskeisiä tuloksia

- Projektin esittely QQML-konferenssissa Iraklionissa
- Metatietowebinaari marraskuussa 2023, lähes 300 osallistujaa / tallenteen katsojaa
- Keskustelut kirjastojen ja kimppojen kanssa
- Kuvailutyön tarpeiden analyysi ja ennakointi hankintadatan pohjalta, esimerkkinä Koha-Suomen kirjastot
- E-kirjojen metatiedosta yhteistyössä E-kirjaston kanssa (tarjouspyyntö)

Yleisten kirjastojen näkökulman esilletuonti eri yhteyksissä, esim. Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä, kuvailukoulutukset ja seminaarit

**Media-
aineistojen
tekijänoikeudet**

Kuva: Kaisa Hypén

Media-aineistot ja kirjastot

Yhteenvedo PTC Services Oy:n tekemästä media-aineiston käyttöoikeuksiin liittyvästä selvitystyöstä

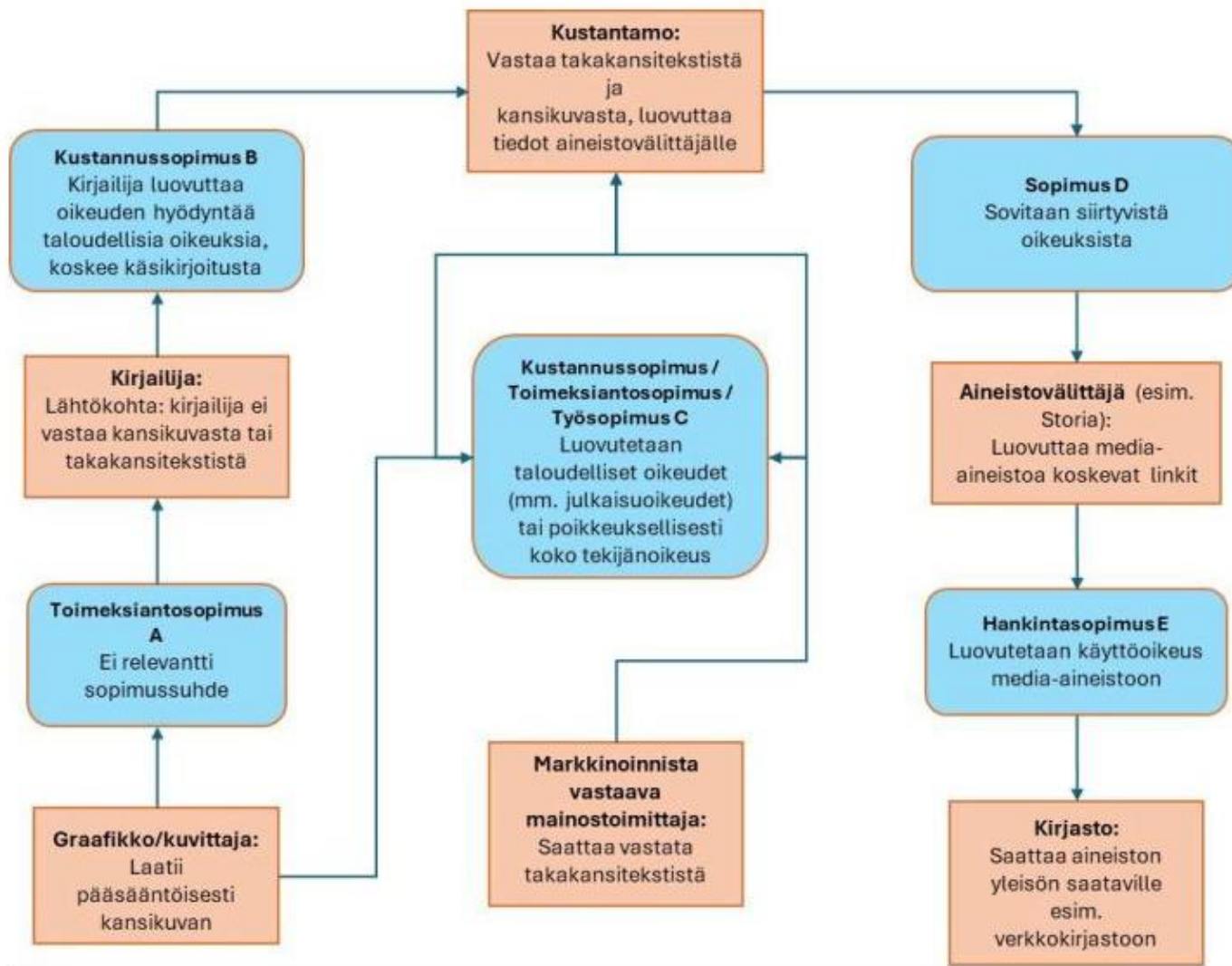
Toimeksianto ja keskeinen tulos

- Kohti metatietovisiota –jatkoprojekti tilasi selvityksen siitä, mitkä ovat kirjastojen oikeudet käyttää ns. media-aineistoja (kansikuvat ja kuvaustekstit) eri yhteyksissä ja mihin nämä oikeudet perustuvat
- Lähtöoletus on, että media-aineistot ylittävät teoskynnyksen eli ne kuuluvat tekijänoikeuslainsäädännön piiriin ja tämä lainsäädäntö määrittää media-aineistojen käyttöoikeuksia
- Tekijänoikeuksia koskevassa lainsäädännössä ei ole erityistä mainintaa media-aineistoista ja niiden käyttöoikeuksista, joten kirjastojen oikeus käyttää niitä perustuu sopimukseen

Sopimukset

- Tekijänoikeuden haltija voi luovuttaa luomaansa teokseen liittyviä oikeuksia sopimuksilla
- Kirjastot eivät sovi media-aineistojen käyttöoikeuksista suoraan tekijänoikeuksien haltijoiden kanssa, vaan aineiston välittäjien kanssa
- Taustalla on useiden erilaisten sopimusten ketju, jossa osapuolina on mm. tekijänoikeuksien haltijat, kustantajat ja tekijänoikeusjärjestöt ja jota selvityksessä pyrittiin kartoittamaan

Takakansiteksti:

1. (Markkinoinnista vastaava mainostoimittaja – Kustantamo)
2. Kustantamo – Aineistovälittäjä (Storia)
3. Aineistovälittäjä – Kirjasto

Kansikuva:

1. Graafikko/Kuvittaja – Kustantamo
2. Kustantamo – Aineistovälittäjä

Graafi: PTC Services Oy

Media-aineistoja koskevat sopimukset

- Selvityksessä kartoitettiin media-aineistojen elinkaaren eri vaiheisiin liittyviä sopimuksia
- Osasta sopimuksia ei annettu tarkempia tietoja
- Kirjastoissa ei voida tietää mitä eri osapuolet ovat keskenään sopineet, on luotettava siihen, että välittäjillä on tarvittavat oikeudet

Laajemmat media-aineistojen käyttöoikeudet?

Media-aineistojen käyttöoikeudet kytketty hankintasopimukseen – onko riskinä, että sopimuksen päättyessä myös media-aineistojen käyttöoikeudet raukeavat? Entä linkkien ja aineistojen pitkäaikaissäilytys?

Voidaanko kirjallisuuden kilpailutusten yhteydessä edellyttää kirjastoille laajempia media-aineistojen käyttöoikeuksia, millaisia kustannuksia ja reunaehtoja siitä seuraisi?

Esimerkiksi: linkkien käyttöoikeus rajoittamattomaksi ajaksi tai oikeus jakaa media-aineistoja nykyistä vapaammin tai luovuttaa niitä kolmannelle osapuolelle

Näihin liittyen pyydetty kommentit aineistotoimittajilta Turun ja Vaski-kirjastojen kirjallisuuden kilpailutukseen liittyvällä tietopyynnöllä. Vaatimusten kirjaaminen tarjouspyyntöön / sopimusluonnokseen vastausten pohjalta

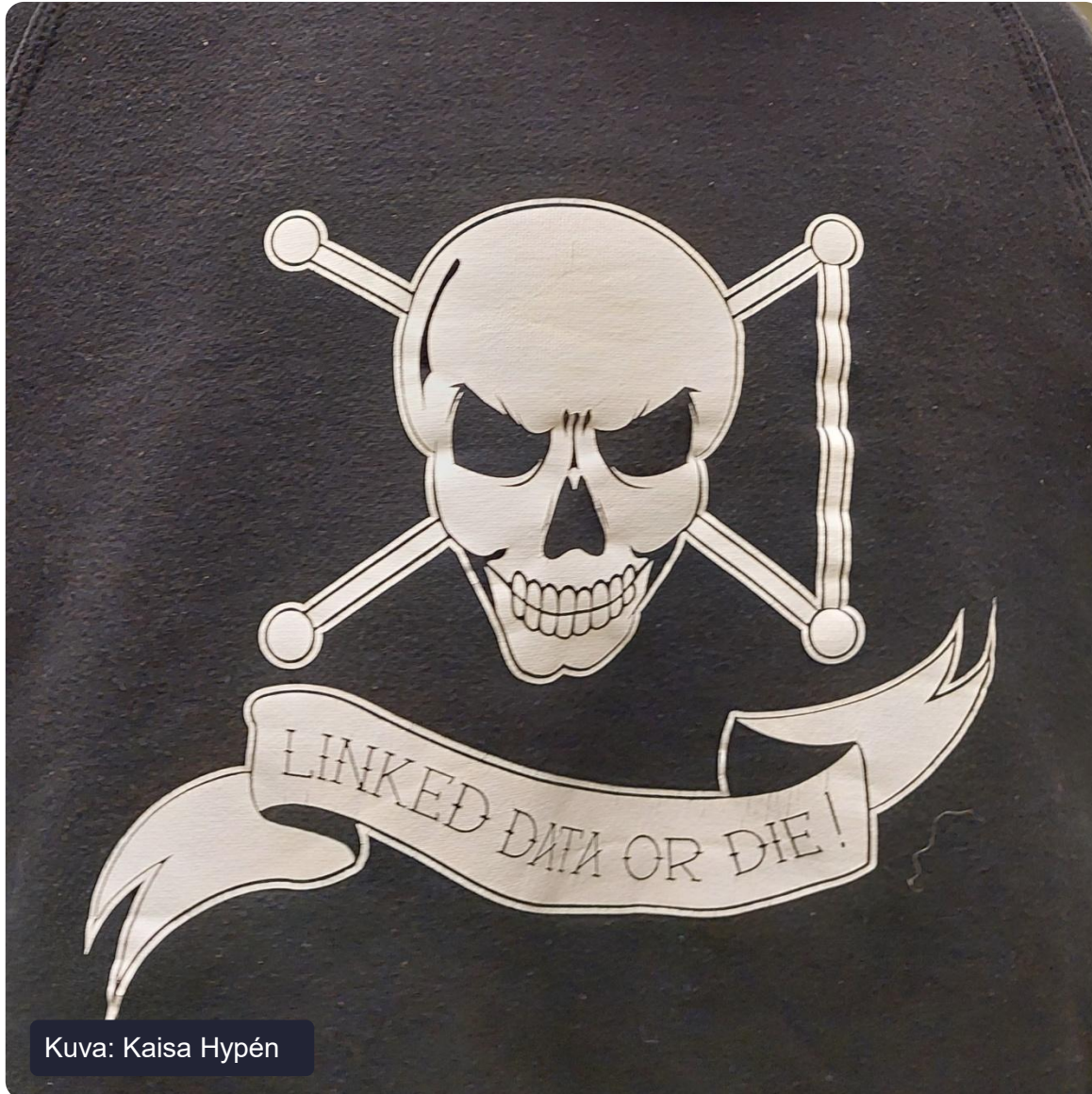

**Projekti päättyy,
kehitystyö jatkuu**

”Iso kuva” keväällä 2026

- Suomalainen [linkitetyn kirjastodatan tietomalli](#) on kehitetty ja sen yhteentoimivuus kansainvälisesti on varmistettu
- Muilta osin kansalliset ratkaisut eivät ole edenneet
  - Kansalliskirjaston resurssien leikkaus
  - Melindan alustan korvaavaa järjestelmää vaikea löytää, nykyisellä Aleph-alustalla toimitaan vielä useita vuosia
  - Ei visiota siitä, millaista kuvailun organisointimallia tulevaisuudessa tavoitellaan
- Yleisillä kirjastoilla tarve päivittää tai vaihtaa kirjastojärjestelmänsä: **skenaario A** toteutumassa
  - *muutos nähdään lähinnä järjestelmien päivitys- tai vaihtoprojektina, ei pyritä kuvailutyön rakenteellisiin uudistuksiin tai metatietovirtojen muutoksiin*
- Metatiedon ekosysteemi muodostumassa aiempaakin haastavammaksi

Kuva: Kaisa Hypén

Melinda-integraatiot

Uudet järjestelmät

- Tällä hetkellä Quriaan siirtyminen tarkoittaa käytännössä tippumista pois Melinda-yhteistyöstä. Samankaltaisia haasteita voi olla odotettavissa muiden vastaavien uusien järjestelmien integroitumisen kanssa. ([Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä 12.12.2025](#))
- Uusien järjestelmien osalta integraatiota Alephiin ei toteuteta kuten Auroralla ja Koha/Tätillä on nyt, toimivat eräajopohjalta
- Tiedonsiirto paikallisjärjestelmästä Alephiin on työlästä ja haastavaa, uusilla järjestelmillä omat tietomallinsa, jotka edellyttävät datakonversioita

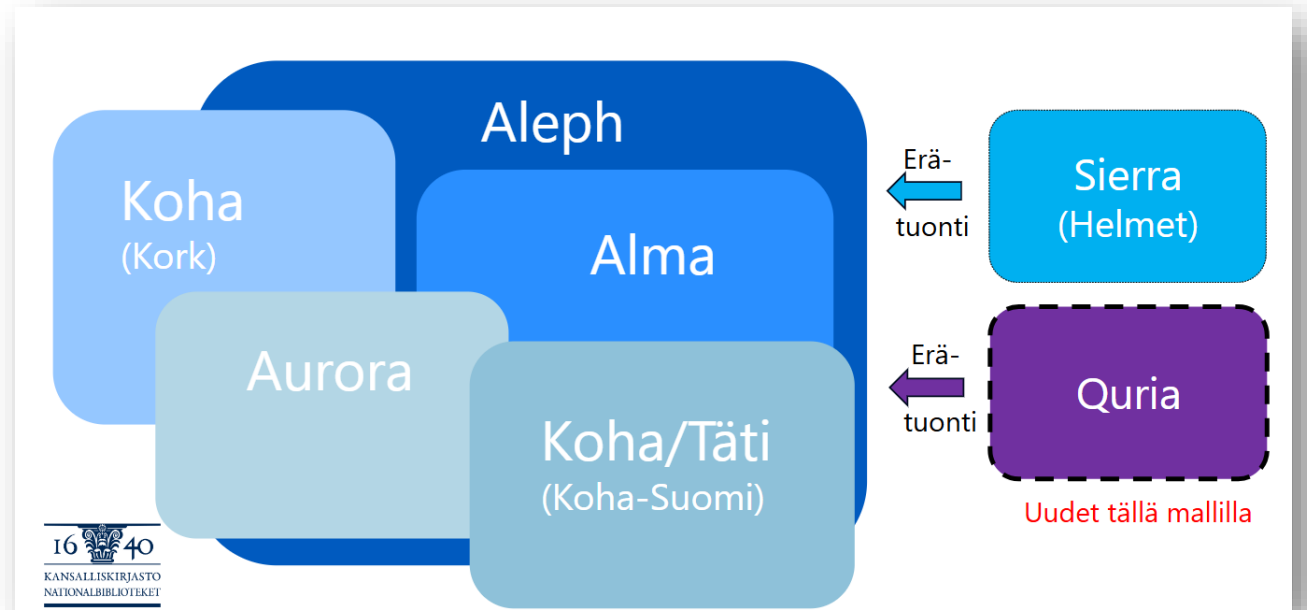
➤ Mikä on eri tahojen tässä vaiheessa saama hyöty?

Lopulliset päätökset integroitavista järjestelmistä ja Melinda-yhteentoimivuuden toteutustavoista tehdään yhteistyössä järjestelmätoimittajien, Kansalliskirjaston asiantuntijoiden ja avoimen lähdekoodin kehittäjäyhteisöjen välillä.

[Melinda-integraatioiden kehittyminen - Melinda - kansallinen metatietovaranto - Yleinen sivusto](#)

Kansalliskirjaston ohjeistus kirjastojärjestelmämuutoksiin liittyen:

[Kansalliskirjaston suositukset vaatimusmäärittelyjen laatimiseen kirjastojärjestelmämuutoksissa - Kuvailuyhteistyö - Yleinen sivusto](#)

Melindan ja kirjastojärjestelmien keskinäiset integraatiot. [Melindan tilannekatsaus 6.3.2026](#)

Miten jatkossa seurataan muutosten etenemistä ja tiedotetaan niistä kirjastokentälle

Kuvailumuutosten seuranta jatkossa

Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä

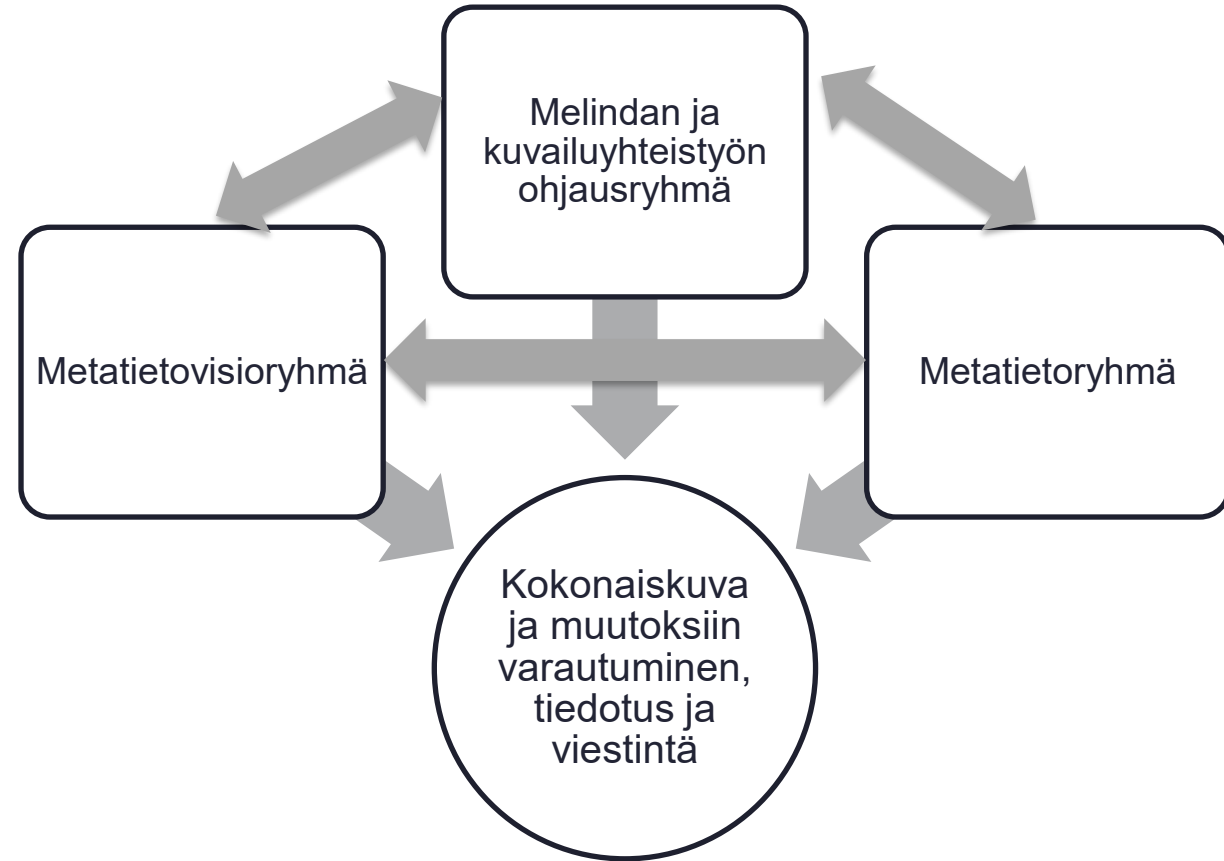
- Kansalliskirjasto koordinoi, edustus eri kirjastosektoreilta
- Kansallisten tavoitteiden määrittely
- Yleisten kirjastojen edustajat 2025-28 Matti Sarmela ja Kaisa Hypén

”Metatietovisioryhmä”

- Koostuu kirjastonjohtajista, arvioi muutosten vaikutuksia organisaatioiden tasolla
- Metatietoprojektien ohjausryhmä toiminut tässä roolissa

Metatietoryhmä

- Koostuu käytännön kuvailutyötä tekevästä, edustus eri järjestelmien käyttäjistä
- YKN:n alainen, perustettu 2020
- <https://www.kirjastot.fi/metatietoryhma>

- Oulussa käynnistymässä projekti *Kohti yhteistä metatietoa – kuvailun tulevaisuus rakennetaan yhdessä*

Millainen rakenne tarvitaan muutosten seurantaan, varautumiseen ja viestintään, miten se organisoidaan ja sen toimintaa koordinoidaan, mitä YKN siltä toivoo?

Kysymyksiä, kommentteja?

Kiitos!

kaisa.hypen@turku.fi

Kirjastot muutosten pyörteessä

